

GUIA D'APRENENTATGE

INFERMERIA DE SALUT MENTAL

1. Fitxa descriptiva

TITULACIÓ: Grau en Infermeria

MATÈRIA: Ciències de la Salut

TIPUS: Formació Obligatòria

CODI - ASSIGNATURA: G404-Infermeria de salut mental

IDIOMA D'IMPARTICIÓ:

CATALÀ i CASTELLÀ - Classes

CATALÀ, CASTELLA i ANGLÈS - Recursos i Materials

ANY ACADÈMIC: 2023-2024

SEMESTRE: Quart curs

GRUP: Matí/Tarda

2. Professorat

Responsable de l'assignatura:

Prof^a. Marta Domínguez del Campo marta.dominguez@sjd.edu.es.

Professorat:

Prof^a. Meritxell Perez Beltran. meritxell.perez@sjd.edu.es.

Dr. Manuel Tomás Jiménez manuel.tomas@sjd.edu.es.

3. Prerequisits

Aquest assignatura no té prerequisits

4. Objectius

L'objectiu de l'assignatura és que les/els estudiants d'infermeria siguin capaces de valorar necessitats i diagnosticar problemes de cures relacionades amb la salut mental de la població; avaluar resultats en salut sensibles a la pràctica infermera i desenvolupar intervencions específiques, adequant el procés a les diferents etapes vitals (infantojuvenil i adult). Per això, s'estudiaran els models d'atenció actuals, els problemes de salut mental i els diagnòstics de cures més prevalents, així com, resultats en salut sensibles a la pràctica infermera i intervencions més rellevants en salut mental. Així mateix, es facilitaran eines teorico-pràctiques per poder donar una cura infermera integral a l'atenció a la salut mental de la persona a nivell hospitalari i comunitari.

5. Crèdits

L'assignatura té un total de 6 crèdits ECTS que correspon a 150 hores de treball de l'estudiant.

D'aquestes hores

25% són presencials,

30% dirigides

i un 45% de treball autònom.

6. Blocs temàtics i organització dels continguts

Tema 1. Conceptes generals de la salut mental

Tema 2. Evolució històrica de la cura en salut mental

Tema 3. Teories i models conceptuals en salut mental.

Tema 4. Valoració dels processos mentals i emocionals.

Tema 5. La relació terapèutica com a eix de les cures infermeres en salut mental.

- Tema 6. Diagnòstic de problemes de cures més prevalents en salut mental.
 - Tema 7. Valoració de Resultats de salut sensibles a la pràctica infermera més prevalents en salut mental.
 - Tema 8. Planificació d' intervencions infermeres més prevalents en salut mental.
 - Tema 9. Trastorn de l' estat d' ànim
 - Tema 10. Trastorns somatomorfs i dissociatius
 - Tema 11. Trastorns per ansietat
 - Tema 12. Trastorn obsessivo compulsiu
 - Tema 13. Trastorns de la conducta alimentària
 - Tema 14. Trastorns del desenvolupament.
 - Tema 15. Esquizofrènia i altres trastorns psicòtics
 - Tema 16. Trastorns de la personalitat
 - Tema 17. Farmacoteràpia i farmacovigilància
- * En els diversos continguts es treballa amb perspectiva de gènere, és a dir, es fa rellevància en aspectes diferencials de la professió i el tenir cura segons el gènere.

7. Enfocament metodològic

Tipologia	Objectius	Activitats
Presencial (a l'aula)	<p>Adquirir coneixements per donar una atenció integral de salut mental a la persona a nivell hospitalari i comunitari.</p> <p>Desenvolupar d'intervencions específiques, adequant el procés a les diferents etapes vitals (infant juvenil, adult i persona gran).</p>	Classes plenàries
Dirigit (fora de l'aula)	<p>Valorar i detectar símptomes i necessitats de problemes de salut mental en les diferents etapes vitals.</p> <p>Realitzar plans de cures individualitzades relacionades amb problemes de salut mental.</p>	<p>Detecció de símptomes i necessitats de salut mental mitjançant casos clínics i definitoris relacionats amb la salut mental.</p> <p>Elaborar plans de cures individualitzades relacionades amb problemes de salut mental.</p> <p>Participació en activitats de salut mental.</p> <p>Lectures orientades a la salut mental.</p> <p>Tutories: presencials i virtuals.</p>

<p>Autònom (fora de l'aula)</p>	<p>Adquirir coneixements per donar una atenció integral de salut mental a la persona a nivell hospitalari i comunitari.</p> <p>Valorar i detectar símptomes i necessitats de problemes de salut mental en les diferents etapes vitals.</p>	<p>Lectura crítica pràctica clínica</p> <p>Lectures, mate</p> <p>Estudi persona organització d</p> <p>Elaboració de</p>
--	--	---

8. Competències

Generals:

- Compromís ètic (capacitat crítica i autocrítica / capacitat de mostrar actituds coherents amb les concepcions ètiques i deontològiques).
- Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat (capacitat d'anàlisi, de síntesi, de visions globals i d'aplicació dels coneixements a la pràctica / capacitat de presa de decisions i adaptació a noves situacions).
- Capacitat comunicativa (capacitat de comprendre i expressar-se oralment i per escrit en català i castellà i una tercera llengua, dominant el llenguatge especialitzat / capacitat de cercar, utilitzar i integrar la informació).
- Capacitat creativa i emprenedora (capacitat de formular, dissenyar projectes / capacitat de buscar i integrar nous coneixements i actituds).
- Sostenibilitat (capacitat de valorar l'impacte social i mediambiental d'actuacions en el seu àmbit / capacitat de manifestar visions integrades i sistemàtiques).
- Treball en equip (capacitat de col·laborar amb altres i de contribuir a un projecte comú / capacitat de col·laborar en equips interdisciplinaris i en equips multiculturals).

Específiques:

1. Pràctica professional, ètica i legal. 1.3. Pràctica legal. 1.3.1. Exercir d'acord amb la legislació pertinent i amb les lleis comunes. 1.3.2. Reconèixer i respondre de forma apropiada a pràctiques que poden posar en perill la seguretat, privacitat o dignitat de la persona. 1.3.3. Integrar els coneixements, habilitats i actituds per proporcionar cures infermeres segures i efectives.
2. Prestació i gestió de cures. 2.1. Prestació de cures. 2.1.1. Valoració. 2.1.1.1. Utilitzar un marc de valoració basat en l'evidència per recollir dades sobre la salut física, mental i aspectes socio culturals de la persona i grup. 2.1.1.2. Analitzar, interpretar i documentar les dades obtingudes. 2. Prestació i gestió de cures. 2.1. Prestació de cures. 2.1.2. Planificació. 2.1.2.1. Establir prioritats per a les cures en col·laboració amb la persona i grup. 2.1.2.2. Identificar els resultats previstos i el temps per assolir-los en col·laboració amb la persona i grup. 2.1.2.3. Revisar i documentar el pla de cures en col·laboració de la persona i grup. 2.1.2.4. Assegurar la continuïtat de les cures per assolir els objectius.
2. Prestació i gestió de cures. 2.1. Prestació de cures. 2.1.3. Execució. 2.1.3.1. Aplicar de forma efectiva, d'acord al pla previst, les cures infermeres a la persona i grup. 2.1.3.2. Respondre amb efectivitat a situacions imprevistes ràpidament canviants. 2.1.3.3. Educar la persona i grup per promoure l'autonomia i el control sobre la seva salut. 2.1.3.4. Utilitzar els recursos de forma efectiva i eficient per promoure cures infermeres d'excel·lència.
2. Prestació i gestió de cures. 2.1. Prestació de cures. 2.1.5. Comunicació terapèutica i relacions interpersonals. 2.1.5.1. Establir, desenvolupar, mantenir i finalitzar apropiadament la relació terapèutica. 2.1.5.2 Comunicar-se eficaçment amb la persona i grup per facilitar la prestació de cures. 2.1.5.3. Utilitzar estratègies apropiades per promoure l'autoestima, dignitat i benestar de la persona i grup. 2.1.5.4. Afavorir i donar suport a la persona i grup en la presa de decisions. 2. Prestació i gestió de cures. 2.2. Gestió de cures. 2.2.1. Entorn segur. 2.2.1.1. Facilitar un entorn físic, psicosocial, cultural i espiritual que promogui la seguretat de la persona i grup.
2. Prestació i gestió de cures. 2.2. Gestió de cures. 2.2.2. Pràctica interdisciplinària. 2.2.2.1. Col·laborar amb l'equip interdisciplinari de salut per proporcionar cures infermeres integrals. 2.2.2.2. Facilitar la coordinació de les cures per a l'assoliment dels resultats de salut esperats.
2. Prestació i gestió de les cures. 2.2. Gestió de les cures. 2.2.3. Delegació i supervisió. 2.2.3.1. Dirigir, supervisar i avaluar les cures delegades per assegurar-se que s'efectuen de forma segura i efectiva. 2.2.3.2. Delegar a altres persones aspectes de les cures d'acord amb la seva competència.
3. Desenvolupament professional. 3.1. Identificar la importància de la recerca per a la consecució dels objectius de salut de la persona i grups. 3.2. Utilitzar les millors evidències científiques disponibles, l'experiència infermera i el respecte pels valors i creences de la persona i grup, en proporcionar i avaluar les cures infermeres. 3.3. Donar suport i contribuir a la recerca en les cures infermeres i de salut en general.
3. Desenvolupament professional. 3.5. Contribuir activament al desenvolupament professional continuat per millorar la pràctica infermera. 3.6. Contribuir al desenvolupament professional d'altres

9. Resultats aprenentatge

L' estudiant en finalitzar l' assignatura serà capaç de:

Resultats de coneixement :

Descriure i comparar l' evolució dels conceptes i idees respecte als problemes de salut mental, el seu tractament i etiologia en la cultura occidental.

Analitzar la relació existent entre els components biològics, psicològics, socials i culturals associats a la salut mental.

Identificar els conceptes bàsics sobre els problemes de salut mental en les diferents etapes del cicle vital.

Descriure els sistemes de classificació actual en salut mental i addiccions que s' utilitzen en els serveis de salut mental.

Distingir la psicopatologia més freqüent associada als diferents problemes de salut mental i les manifestacions de dependència relacionades.

Identificar el rol de la infermera de salut mental en els diferents contextos d' intervenció.

Descriure les intervencions de prevenció i psicoeducatives en l' àmbit familiar i comunitari, observant els programes de salut mental que es duen a terme en els diferents nivells d' atenció.

Descriure un entorn terapèutic de les cures més rellevants que cal tenir en compte en una unitat de salut mental.

Conèixer els sistemes de registre informàtics, guies clíniques, per al desenvolupament dels plans de cures.

Mostrar coneixements sobre els factors de risc de salut mental associats a la diversitat cultural dels grups de l' entorn i a les intervencions prèvies.

Descriure els enfocaments terapèutics més utilitzats en el nostre context sanitari per al tractament dels trastorns mentals i la continuïtat de les cures.

Resultats d' habilitat:

Desenvolupar habilitats de comunicació i d' intervenció terapèutica en diferents contextos individuals, socials i familiars, i demostrar l' habilitat adquirida.

Identificar en les necessitats les manifestacions de dependència més freqüents que presentin els pacients amb problemes de salut mental.

Elaborar els plans de cures.

Identificar i prioritzar problemes d' autonomia, col·laboració i diagnòstics d' infermeria

presentes en els malalts amb trastorns mentals i les seves famílies.

Identificar resultats esperats i intervencions prioritàries tenint en compte la utilització de les taxonomies infermeres.

Identificar i prioritzar intervencions d' infermeria relacionades amb diferents problemes de salut mental i situacions d' urgència.

Desenvolupar habilitats i actituds que facilitin les intervencions terapèutiques.

Identificar els problemes de salut mental derivats de la violència exercida envers les dones i els protocols i estratègies de prevenció i intervenció utilitzades en l' assistència.

Desenvolupar valoracions adequades dels problemes de salut mental associats a la vellesa i planificar cures d' infermeria per aconseguir les necessitats dels malalts i les seves famílies.

10. Avaluació (com avaluarem que ho han après)

Avaluació contínua

L'avaluació continua és una opció del procés d'ensenyament-aprenentatge en el que l'estudiant incorpora les millores de les activitats anteriors, i vetlla per utilitzar les millors maneres de gestionar el temps, optimitzar l'estudi i assegurar l'autenticitat i originalitat de les activitats que realitza. Aquest procés d'avaluació, permet que el professorat pugui fer un bon seguiment del procés d'aprenentatge dels estudiants a l'assignatura.

L'avaluació conínua permet a l'estudiant i als professors/es recollir i valorar les evidències que li permeten reconèixer com va incorporant els resultats d'aprenentatge esperats a l'assignatura, en els treballs i proves que entrega durant el semestre/curs. L'avaluació està constituïda per una sèrie d'activitats (tipus test, preguntes curtes, elaboració de mapes mentals, resolució de problemes, casos o reptes, etc..., i treballs d'anàlisis, o síntesi) que el professorat va indicant i que l'estudiant resol, de forma individual o en equip.

Cada assignatura té unes hores de dedicació al treball presencial, també al treball dirigit i al treball autònom. Al llarg de l'assignatura s'avaluen proves tant de la part presencial (sessions plenàries, seminaris, habilitats clíniques, hackaton, estudis de casos, simulacions, ...) com del treball dirigit (foros, debats, treballs, tutories,...). Les dues parts estan interrelacionades per aconseguir treballar els resultats esperats de l'assignatura. A més, l'estudiant realitzarà alguna prova d'avaluació de coneixements al final de l'assignatura i/o del semestre.

El conjunt de totes les activitats d'avaluació s'agruparan en els blocs avaluatius que es detallen a la taula següent juntament amb la seva ponderació a la nota final de l'assignatura.

Bloc avaluatiu 1 Bloc avaluatiu	Seminaris Descripció	AVALUACIÓ CONTINUA 20%
Bloc avaluatiu 2	Treball dirigit	% de la nota final 12,5%
Bloc avaluatiu 3	Simulacions i Hackatón	17,5%
Bloc avaluatiu 4	Prova objectiva (consisteix en preguntes de tipus test d' elecció múltiple). Les preguntes incorrectes descompten 0,20 punts.	50%

PROVES EVALUATIVES PER A L'AVALUACIÓ ÚNICA	
AVALUACIÓ CONTÍNUA	AVALUACIÓ ÚNICA
Seminaris	Desenvolupament d'un cas que integri els continguts dels seminaris
Plenàries	Mateixa prova avaluativa que a l'avaluació contínua
Simulacions	Igual que a l'avaluació contínua
Hackató	Desenvolupament d'un treball d'innovació a partir del plantejament d'una necessitat definida. L'estudiant desenvolupa un prototip real, seguint les fases de desenvolupament del Design thinking

Els criteris de l'avaluació continua són

- Per poder obtenir la nota final de l'assignatura, els blocs de l'avaluació continuada han d'estar tots aprovats (mínim de 5/10). L'estudiant que NO supera amb 5/10 un dels blocs de l'avaluació contínua, haurà de re-avaluar obligatòriament tot el bloc suspès però podrà seguir amb l'avaluació continuada.
- Les activitats d'avaluació amb NP sense causa extraordinària degudament justificada, s'avaluen amb la qualificació de 0 fent mitjana amb la resta de proves d'avaluació.
- L'assistència a totes les proves d'avaluació (tasques d'aula, seminaris, simulació, Hackaton i prova final) és obligatòria. Els treballs de seminari podran ser individuals i/o en equip, a criteri del/ de la professor/a. No s'admetrà l'entrega de tasques fora del termini establert ni entregues individuals (en cas de ser entregues d'equip). La presentació d'un justificant no eximeix aquesta condició, exceptuant aquells casos que es tracti d'una causa extraordinària*.
- La re-avaluació es podrà realitzar únicament quan l'estudiant s'hagi presentat a la prova d'avaluació de coneixements final de l'avaluació continuada en 1ª convocatòria, en cas contrari, serà un NP i NO tindrà dret a la re-avaluació
- La nota màxima de la re-avaluació (de cada bloc que es re-avalua) és un 5 i serà la nota que farà mitjana. Es segueixen els mateixos criteris que en la 1ª convocatòria: per poder fer mitjana ponderada a l'assignatura, cal haver obtingut una nota mínima de 5/10 en tots els blocs de re-avaluació.
- NO re-avaluar algun dels blocs suspesos suposarà un NO PRESENTAT (NP) de nota final de l'assignatura.
- Un NO PRESENTAT (NP) en el 40% de la ponderació global de les activitats d'avaluació de l'assignatura comporta la qualificació de (NP), i caldrà tornar a matricular l'assignatura.

Avaluació única

L'avaluació única és el procediment d'avaluació alternatiu a l'avaluació continuada. Té lloc en un únic dia/acte avaluador i inclou el nombre suficient d'evidències per acreditar i garantir que l'estudiant ha assolit els resultats d'aprenentatge establerts a l'assignatura, assegurant l'autenticitat i originalitat de les activitats que realitza.

L'avaluació única es realitzarà a través de proves d'avaluació (prova de coneixements) i/o treballs de tots els continguts de l'assignatura. Aquesta avaluació es farà també seguint els criteris de l'avaluació continuada i els seus blocs avaluatius. És necessari superar cada un dels blocs amb una nota mínima de 5/10 per poder fer la mitjana ponderada i superar l'assignatura.

En cas que un estudiant manifesti que no pot complir els requisits de l'avaluació continuada, pot acollir-se a l'avaluació única. L'avaluació única es reconeix com un dret i, en exercir-lo, l'estudiant renuncia a l'avaluació continuada. Es recomana a l'estudiant que en cas de dubte de si acollir-se o no a l'avaluació única ho comenti amb el seu tutor/a del Pla d'Acció Tutorial (PAT).

Per acollir-se a l'avaluació única l'estudiant ho ha de sol·licitar per escrit a la secretaria d'estudiants (com a màxim 10 dies posteriors a l'inici docència de l'assignatura). Secretaria

acadèmica informa al professorat dels estudiants que s'acullen a l'avaluació única, per tal els puguin contactar.

Hi ha algunes proves d'avaluació que els estudiants d'avaluació única hauran de fer dins del calendari d'avaluació continua (p.e. habilitats clíniques i simulacions i hackatón).

Idioma de la prova d'avaluació individual

La llengua vehicular de la universitat per a les proves d'avaluació és el català.

Informació important sobre la consideració de causes extraordinàries d'absències en proves avaluatives:

Sempre que estiguin certificades documentalment al/a la professor/a titular de l'assignatura, es consideraran causes extraordinàries les següents:

- L'ingrés hospitalari (de l'estudiant o d'un familiar de 1r grau de consanguinitat)
- Qualsevol emergència de Salut Pública que requereixi aïllament al domicili
- Visites mèdiques i/o ingrés a qualsevol servei d'urgències
- Proves mèdiques diagnòstiques
- La defunció d'un familiar fins al segon grau de consanguinitat
- La competició final en esportistes d'elit
- Les citacions judicials

Qualsevol de les proves avaluatives no realitzades, que tingui una de les causes extraordinàries documentada es recuperarà el mateix dia de la prova avaluativa final.

Qualsevol falsificació d'un certificat o justificant comporta un suspès immediat a l'assignatura.

11. Referències generals de l'assignatura

- Barnhill JW. DSM-5: Casos clínics. Madrid: Editorial Médica Panamericana; 2015.
<https://www-medicapanamericana-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/visorebookv2/ebook/9788498359725>
- Bulechek GM, Butcher HK, Dochterman JMc, editors. Clasificación de intervenciones de

enfermería (NIC). 6a ed. Madrid: Elsevier, cop. 2013

- CIE-10-ES: Clasificación Internacional de Enfermedades, 10ª revisión, modificación clínica. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad. Secretaría General Técnica: Boletín Oficial del Estado, 2016. <https://icd.who.int/browse10/2016/en#/XIX>
- Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales: DSM-5. Washington : Asociación Americana de Psiquiatría; 2013. Disponible 5a ed. en castellà (2014)
- Enfermero/a de salud mental. Manual de competencias profesionales. [Sevilla?]:Agencia de Calidad Sanitaria;2015. <https://www.sspa.juntadeandalucia.es/agenciadecalidadsanitaria/archivo/ME-1-13-03-Manual-de-Competencias-Enfermero-Salud-Mental.pdf>
- Galiana Roch, J. L. (Ed.). (2015). Enfermería psiquiátrica. Elsevier España.
- Johnson M. et al. Vínculos de NOC y NIC a NANDA-I y diagnósticos médicos: soporte para el razonamiento crítico y la calidad de los cuidados. 3a ed. Barcelona: Elsevier; cop. 2012
- Fornes J. Enfermería de salud mental y psiquiátrica. 2ª ed. Madrid: Ed. Médica Panamericana; 2012. <http://www.medicapanamericana.com.ezproxy-hsjd.greendata.es/VisorEbookV2/Ebook/9788498356502#>
-

Johnson M. et al. Vínculos de NOC y NIC a NANDA-I y diagnósticos médicos: soporte para el razonamiento crítico y la calidad de los cuidados. 3a ed. Barcelona: Elsevier; 2012.

- Johnson M, et al, editors. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC: diagnósticos enfermeros, resultados e intervenciones. 2a ed. Madrid: Elsevier; 2011
- Megías-Lizancos F i Serano MD. Enfermería en psiquiatría y Salud Mental I. Valencia: DAE Editorial Grupo Paradigma; 2018. <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=5360>
- Megías-Lizancos F i Serano MD. Enfermería en psiquiatría y Salud Mental II. Valencia: DAE Editorial Grupo Paradigma; 2018 <https://www-enferteca-com.ezproxy-hsjd.greendata.es/?infolibro=5361>
- Moorhead S. Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC), 6ª edición. Elsevier Health Sciences Spain; 2019.
- NANDA International: diagnósticos enfermeros: definiciones y clasificación 2018-2020. Madrid: Elsevier; cop. 2019. Disponible versión electrónica para usuarios UB (CRAI).
- J. Ramos Montes, Ética y salud mental, Ed. Herder, 2018. Barcelona
- Rebraca Shives L. Enfermería psiquiátrica y de salud mental: conceptos básicos. 6a ed. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana de España; cop. 2007.

- Rigol Cuadra A, Ugalde Apalategui M. Enfermería de salud mental y psiquiátrica. 2a ed. Barcelona: Masson; 2010.
- Roldan, JF., Casas, I., Lluch, MT., i Lleixà MT. (2016). La investigación y el método científico en las ciencias de enfermería. Dins: Galiana, JL. Enfermería psiquiátrica (p.341-349). Barcelona: Elsevier España, S.L.U.
- Roldán-Merino, J y Lluch-Canut, MT. [coord.] Diseños de proyectos de investigación en enfermería de salud mental y adicciones. Esplugues de Llobregat (Barcelona): Ediciones San Juan de Dios- Campus Docent; 2014. (Colección Digital Profesionalidad; 2)
http://bibliosjd.org/wp-content/uploads/2017/04/disenos_proyectos_investigacion.pdf
- Sampaio, F., Sequeira, C., miguel i, D. (2016). Componentes de la relación de ayuda profesional. Dins: Sequeira C. Comunicación y relación de ayuda (p.276-287). Lisboa: Lidel-Edificios Técnicos.
- Sánchez Rodríguez O, Polonio López B, Pellegrini Spangenberg M. Terapia ocupacional en salud mental: teoría y técnicas para la autonomía personal. Madrid: Médica Panamericana; cop. 2013.
- Sequeira, C., i Roldán, J. (2016). Herramientas de evaluación. Dins: Sequeira C. Comunicación y relación de ayuda (p.177-182). Lisboa: Lidel- Edificios Técnicos.
-

Sequeira, C., Sampaio, F., i Roldán, J. (2016). La relación de la ayuda como una intervención de la psicoterapia. Dins: Sequeira C. Ratio de comunicación y ayuda (p.320-327). Lisboa: Lidel- Edificios Técnicos.

- Stuart GW, Laraia MT. Enfermería psiquiátrica: principios y prácticas. 8a ed. Madrid: Elsevier; 2006.
- Vallejo Ruiloba J. Introducción a la psicopatología y la psiquiatría. 8a ed. Barcelona : Elsevier; 2015.

Bases de dades

PubMed [Internet]. Bethesda: Centro Nacional de Información Biotecnológica. Biblioteca Nacional de Medicina de los Estados Unidos

PsycINFO [Recurso electrónico] Contiene citas y resúmenes de artículos de las publicaciones mundiales sobre psicología y disciplinas relacionadas desde 1840 hasta la actualidad. Acceso desde el CRAI.

Pàgina web:

Canal Salud [Internet]. Generalidad de Cataluña. Departamento de Salud [citado 07 Set 2017]. Disponible en: <http://canalsalut.gencat.cat/ca>

Excelencia clínica / Mejorar atención pacientes [Internet]. Plan de Calidad para el Sistema Nacional de Salud. Madrid: Ministerio de Sanidad Servicios Sociales e Igualdad [citado 07 Set 2017]. Disponible a: <http://www.msssi.gob.es/organizacion/sns/planCalidadSNS/saludMental.htm>

Public Health web site - Comisión Europea [Internet]. [citado 07 set 2017] Disponible en: http://ec.europa.eu/health/index_es.htm

OMS: Organización Mundial de la Salud [Internet]. Ginebra: World Health Organization; c2014

[citado 07 set 2017]. Disponible en:<http://www.who.int/es/>

Text electrònic

Plan de salud de Catalunya 2011-2015 [Internet]. Barcelona: Generalidad de Catalunya. Departamento de Salud [citado 07 siete 2017]. Disponible en:
http://salutweb.gencat.cat/ca/el_departament/pla_de_salut_2011_2015

El estigma y la discriminación en salud mental en Catalunya 2016. Abiertamente.
www.obertament.org L ?estigma y la discriminación en salud mental en Catalunya 2016.
Abiertamente. www.obertament.org

Lopez M, Laviana M, Fernández L, López A, Rodríguez AM y Aparicio A. La lucha contra el estigma y la discriminación en salud mental. Una estrategia compleja basada en la información disponible. Rev Asoc Esp Neuropsiquiatría; 2008, 28, 101:43-83.

La recuperación centrada en la persona y sus implicaciones en salud mental, Anthony 1993 (Rev. Asoc. Esp. Neuropsiq. 2017; 37(131): 189-205 doi: 10.4321/S0211-57352017000100011)

Organización Mundial de la Salud. Creación de servicios de salud mental y servicios relacionados libres de coerción, violencia y abuso - Capacitación de QualityRights de la OMS para actuar, unirse y empoderar a la salud mental (versión piloto). Ginebra: Organización Mundial de la Salud; 2017.